

Betydning av materialitet for tilhørighet til Norge

Carla Ramirez Institutt for pedagogikk og livslang læring, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Abstract: This chapter emphasizes the importance of materiality in processes of belonging. Leaning on Karen Barad's (2007) theory of agential realism, I draw on conversations with ethnic minority youth and the ways in which they highlight things, memories, places, and moods in articulating connections to the Norwegian society. Delving into theoretical concepts of situated knowledge (Barad, 2007; Haraway, 1998) and hauntology (Barad, 2017, 2019), this article analyses how materiality enacts transformation by mixing old and new knowledge, scrutinizing how the past connects to the present in creating intercultural belongings. Explorations of ethnic minority youths' material and situated knowledge, and the creation of new entanglements and belongings are at the core of this chapter. Human agency is distributed to embrace the importance of things, memories, affects and the past, decentering agency and belonging to include non-human and more-than-human materiality.

Keywords: new materialism, ethnic minority youth, embodied situated knowledge, hauntology, belonging

Tilhørighetens materialitet

Gnister fra bålet i landsbyen beskriver savnet av familiegården, arbeidsfellesskapet og storfamilien samlet til middag. I dag er kirka blitt et viktig møtested for å få denne følelsen av fellesskap.

Den glade stemningen i flerkulturelle nabolag, hvor man kan være seg selv og ha det gøy sammen med andre «utlendinger», beskrives som viktig for livsglede.

«Fotballen har vært viktig for å få venner i Norge. Uten fotballen hadde det vært stusselig her.»

Dette kapitlet viser hvordan ting, steder, minner fra fortiden og stemninger påvirker nyankomne ungdommers møte med Norge, og hvordan materialitet skaper forbindelser som påvirker tilhørigheten til Norge hos denne ungdomsgruppen. Etter noen år som forsker på ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn i norsk skole, føler jeg behov for å utvide måten vi forstår ungdommers tilhørigheter i norsk skole og samfunn. Utvidelsen handler om en materiell vending, hvor fokuset flyttes til økt bevissthet om og vektlegging av materialitet som betydningsfullt for skapelsen av virkeligheten. Kapitlet viser hvordan materialitet kommer til uttrykk for ungdommer gjennom viktige metaforer/følelser/minner/stemninger og ting fra deres opprinnelsesbakgrunn, og hvordan disse skaper forbindelser som virker på deres tilhørighet til Norge (se også kapittel 6, Engan & Ramirez, 2024, og kapittel 8, Ramirez et al., 2024). Fenomenet som blir undersøkt i dette kapitlet er hvordan slik materialitet skaper forbindelser som virker på ungdommenes tilhørighet til Norge. Dette fenomenet betraktes sammenvevd med historiske/relasjonelle/diskursive/politiske/materielle og sosiale dimensjoner fra ungdommers respektive opprinnelsesbakgrunner, sammenfiltret med den kunnskapen de tilegner seg i Norge.

Ifølge Reinertsen (2020) gir en slik utvidelse mulighet til genuin anerkjennelse av barn og ungdom med ulike bakgrunn, ved at man som profesjonsutøver er åpen for det vi ikke vet. Det vi ikke vet eller muligens ikke er bevisst på, er hvordan materialitet bestående av kropper/ting/minner/følelser/erfaringer med mer, påvirker ungdommers møte med og tilhørighet til norsk kultur. Hensikten med dette kapitlet er dermed å foreslå en *utvidelse* av måten vi tenker om mangfold og inkludering av ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn i Norge, hvor søkelyset på

sammenfiltringen mellom det menneskelige, ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige bør inkluderes i studier av tilhørighet i det norske samfunnet. Hovedhensikten med kapittelet er å skape større anerkjennelse av hvordan tidligere erfaringer og kunnskap hos denne ungdomsgruppen påvirker deres møte med Norge.

Forskning på etnisk minoritetsungdom i nasjonale kontekster viser at det pågår flere faglige debatter om forståelsen av denne ungdomsgruppen. Debattene har sammenheng med det teoretiske og metodologiske perspektivet forskeren velger og hvordan man forstår forholdet mellom agens, individ og struktur. Mens noen perspektiver vektlegger individuelle og psykologiske forklaringer i tilpasningsstrategier (Berry, 2017), vektlegger andre det strukturelle og det diskursive (Chinga-Ramirez, 2015; Schierup et al., 2014). I Norge har det førstnevnte perspektivet hatt større gjennomslagskraft, med vektlegging av individualiserende perspektiver hvor etnisk minoritetsungdom gjøres ansvarlige for egen integrering gjennom språk-opplæring, og/eller kunnskap om sosiale normer og verdier i det norske samfunnet og i skolen (Lund, 2017; Lunde, 2017). På den andre siden har forskning også vektlagt kritiske redegjørelser av samfunnsstrukturer, hvor kategorier, diskurser og den skjeve maktfordelingen på ulike måter hindrer ungdommers inkludering i skole og samfunn (Chinga-Ramirez, 2017; Hilt, 2015; Pihl et al., 2018).

Dette kapittelet argumenterer for at materielle/diskursive/performative praksiser, i tillegg til psykologiske/diskursive/strukturelle og/eller makt-analyser, bør bli en viktig dimensjon i forskning på inkludering og utenforskap av minoritetsungdom i nasjonale kontekster. Østern et al. (2021) skriver nettopp om kroppslig læring og anvender nymaterielle perspektiver i beskrivelser av hvordan mennesker lærer i ulike kontekster og situasjoner som kroppslige vesener. Dahl (2021, s. 31) viser hvordan læring er kroppslig, affektiv og relasjonell. Likevel er agential realisme, posthumanisme og nymaterielle perspektiver svært lite anvendt i norsk forskning som omhandler minoritetsungdom, inkludering og utenforskap i nasjonale kontekster. Dette kapittelet er et bidrag til dette feltet i Norge og andre nordiske land.

Agential realisme er en del av et større teoretisk begrepsapparat som inngår i den materielle og performative vendingen (Østern et al., 2023). Vendingen omfatter teorier som nymaterialitet, posthumanisme, post-representasjonelle teorier, feministiske teorier og postkvalitative metoder. Felles for disse teoriene er blant annet et skifte fra å betrakte

virkeligheten som eksisterende uavhengig av oss, som vi skal prøve å forstå og representere, til å betrakte oss selv som allerede sammenfiltret med de fenomener vi undersøker (Barad, 2007). Jeg forfølger og utdyper denne argumentasjonsrekken videre i kapittelet.

Det følgende delkapittelet gir en grundigere redegjørelse av den materielle vendingen og agential realisme som teoretisk innramming, med vekt på teoretiske begreper som situert kunnskap og hauntologi. Videre beskrives metodologi og analyseprosessen, og så drøftes tre utsnitt fra ungdommers fortellinger. Til slutt argumenteres det for viktigheten av å inkludere materialitet i studier av etnisk minoritetsungdom for økt innsikt i tilhørigheter i nasjonale kontekster.

Den materielle vendingen

Den materielle vendingen viser til et paradigmeskifte i vitenskapsteori, hvor det har oppstått en fornyet interesse for materialitetens betydning i sosialt liv. Samfunnsvitenskapelig forskning har fram til nå lent seg på poststrukturalistiske og/eller sosialkonstruktivistiske perspektiver, hvor det dualistiske kartesianske verdensbildet og skillet mellom subjekt/objekt, natur/kultur og språk/verden har vært gjeldende. Agential realisme, nymaterialitet og posthumanisme dukker opp som affirmativ kritikk til Descartes' (1596–1650) dualistiske verdensbilde, hvor han betraktet kroppen og sinnet som atskilt, hvor kroppen og sansene ble ansett til ikke å kunne gi pålitelig kunnskap (Østern et al., 2021, s. 10). Den materielle vendingen foreslår en mye mer intim sammenheng mellom diskurs-materialitet, subjekt-objekt, natur-kultur og ontologi-epistemologi (Barad, 2003). Fokuset skifter fra hva fenomenet er, til hva fenomenet gjør: «a shift from being to becoming» (Østern et al., 2023, s. 277), uten å representere verden. Kunnskap om verden blir til gjennom direkte engasjement med verden, hvor det skapes ny innsikt og situert kunnskap. Kunnskap er *sann* fordi den er situert (Østern et al., 2023, s. 285). Ved å erkjenne vår egen materialitet og vårt sammenfiltrede samspill med materialitet, skifter vi perspektiv fra hva som er, til hvordan virkeligheten *gjøres*. Performativitet (Østern et al., 2023) og tilblivelse (*becoming*) blir viktige begreper, og innebærer et skifte fra å betrakte virkeligheten gjennom statiske kategorier og definisjoner, til å erkjenne virkeligheten som stadig foranderlig/dynamisk/performativ i sin pågående materialisering gjennom intra-aksjoner (Barad, 2007, s. 234). Videre redegjøres for teorien om agential realisme.

Agential realisme

Materialitet forstås av Barads (2007) agentiale realisme som relasjonell og allerede *entangled* (sammenfiltret) i fenomener. Materialitet omfatter *alle* forbindelser i fenomener, både levende og ikke-levende, menneskelige, ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige. Barad (2007) skriver: «Things don't preexist: they are agentically enacted and become determinately bounded and propertied within phenomena» (s. 150).

Barads agentiale realisme er et etisk-onto-epistem-ologisk rammeverk som betrakter materialitet som «a dynamic and shifting entanglement of relations, rather than a property of things» (Barad, 2007, s. 35). Materialitet eksisterer dermed ikke forut for sine relasjoner og sammenfiltringer, og er i stadig tilblivelse i sammenfiltringer/forbindelser i fenomener. Barad forstår virkeligheten som den gjensidige konstituering av sammenfiltrede agenter gjennom intra-aksjoner. Barad (2003) forstår agens til å omfatte alle forbindelser som oppstår gjennom intra-aktive samspill og relasjoner. Hun skriver: «Reality is not composed of things-in-themselves or things-behind-phenomena, but 'things'-in-phenomena. The world is intra-activity in its differential mattering» (s. 817).

Dette er en ny måte å tenke på hvordan vi forholder oss til hverandre, til ting, materialitet, natur og diskurser. Ikke gjennom interaksjoner med hverandre som uavhengige entiteter, men gjennom intra-aksjoner, hvor agens oppstår i forbindelser og sammenfiltrede relasjoner. Agens er ikke en egenskap hos mennesket, og det er ikke noe vi har. Agens eksisterer ikke atskilt, men oppstår gjennom intra-aktive forbindelser. Den minste analyseenheten er ikke lenger individer som atskilte (med indre egenskaper og atskilte grenser til andre individer), men fenomener (*phenomena*) (Barad, 2007, s. 141). Fenomener i Barads agentiale realisme er relasjonelle forbindelser/konfigurasjoner/intra-aksjoner av diskursiv materialitet (Barad, 2003). Jeg skal forklare dette gjennom et eksempel: En etnisk minoritetslev i skolen (hens individuelle erfaringer, refleksjoner og fortellinger) er ikke lenger den minste analyseenhet. I agential realisme er minoritetsleven en del av et fenomen hvor både materialitet, performativitet og diskursivitet (skolens fysiske utforming, sosiale relasjoner, praksiser, møbler, skoleting, elevenes kropp, klær, helse (fysisk og psykisk), lærere, fag, læreplaner, føringer og lover, kultur, rom, tid, min rolle som forsker, osv.), er sammenfiltret gjennom aktive forbindelser og sammenvevinger som utgjør fenomenet. Det er dermed *fenomenet*, og ikke minoritetsleven selv, som blir den minste ontologiske analyseenhet (Barad, 2007, s. 141).

Kompleksitet er i søkelyset, og i agential realisme blir materialiteter, substanser, diskurser og menneskelige, ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige kroppar betraktet som likeverdige agenser. Agential realisme betoner søkelyset på ikke-menneskelig og mer-enn-menneskelig agens, dets betydning og innflytelse på menneskelige handlinger, og omvendt (Barad, 2007).

I denne sammenhengen settes søkelyset på hvordan intra-aksjoner mellom menneskelige og ikke-menneskelige materielt-diskursive praksiser påvirker/former/skaper/enderer ungdommers tilhørighetsprosesser. Materielt-diskursive praksiser blir konstituert både gjennom mening og materialitet i sammenfiltrede relasjoner. Barad (2003) skriver:

The relationship between the material and the discursive is one of mutual entailment. Neither is articulated/articulate in the absence of the other; matter and meaning are mutually articulated. Neither can be explained in terms of the other. Neither has privileged status in determining the other. (s. 822)

Agens/ending/krefter (*forces*) oppstår dermed som affektive og/eller diffraktive vibrasjoner i sammenfiltrede fenomener (Barad, 2007). Diffraksjon er et fysisk fenomen som oppstår når bølger eller lyset treffer en hindring eller passerer en åpning. Diffraksjon er et begrep som opprinnelig kommer fra fysikken, men som også spiller seg ut i og med feministiske teorier om *difference* (jf. Barad, 2014, s. 168). I agential realisme brukes begrepet diffraksjon for å beskrive hvordan ending foregår eller hvordan forskjeller blir til. Diffraksjon viser hvordan forskjeller skapes fra innsiden gjennom intra-aksjoner, i en allerede sammenfiltret virkelighet (Barad, 2007, s. 89). Diffraksjoner problematiserer dikotomier, kategorier og absolutte brudd mellom det ene og det andre (f.eks. subjekt–objekt, ontologi–epistemologi, natur–kultur osv.), eller her og nå kontra der og da (Barad, 2014, s. 168).

Agens kan ikke utpekes som en egenskap ved *subjekter* eller *objekter*, da de ikke eksisterer i seg selv. Agens er ikke en egenskap i seg selv, men *gjøres* gjennom intra-aktivitet (Barad, 2003, s. 827). Hos Barad (2007) blir menneskelig/ikke-menneskelig og mer-enn-menneskelig agens sett på som uatskillelige/sammenfiltrede og konstituerende tilblivelser i fenomener, og dette er en ny og kanskje uvant måte å betrakte virkeligheten på. Vi er vant til å tenke gjennom kategorier, nivåer, strukturer og begreper som fryser virkeligheten og er statiske («kvinner er slik», «en stol er sånn»). Enkeltindividet er ikke uavhengig og atskilt fra det fenomenet og

materialiteten som rommer det. Fenomenet peker til alle forbindelser som rommer det, og forståelsen av et fenomen inkluderer alle disse forbindelsene (Barad, 2003, s. 815).

Agential realisme undersøker fenomener (eller ansamlinger, som det også kalles) slik de framtrer i sin stadige sammenfiltrede og situerte tilblivelse (*becoming*), hvor vi som forskere allerede er sammenfiltrede i det vi ønsker å undersøke (Barad, 2007). Jeg som forsker er dermed ikke et atskilt individ, med ønske om å representere noe som *er*. Jeg er allerede sammenfiltret i det fenomenet jeg undersøker, da kunnskap og væren ikke kan skilles (Barad, 2007, s. 341; se også mer om denne diskusjonen i kapitulets metodedel). Østern et al. (2023) skriver:

The researcher is fully entangled with the research, not only as a research cognition capable of critically reflecting on their own influence on the research, but also as an affected researcher-body who needs their own sensuous body to engage, analyze and understand. (s. 273)

Situert kunnskap

En noe mer ukjent form for materialitet er situert kunnskap. Hinton (2014) beskriver hvordan situert kunnskap «responds to a reprobate subject that assumes its distance from the world and therefore a capacity to speak for that world as a generalized resource» (s. 100). Haraway (1988) peker på hvordan syn og kunnskap er partielle perspektiver (s. 586). Både posisjon/perspektiv og kontekst spiller en rolle i hvordan fenomener forstås (Haraway, 1988). Et eksempel kan være hvordan mennesker betrakter en solnedgang fra ulike steder på en strand. Solnedgangen erfares annerledes hvis du er i strandkanten, på en restaurant, alene, sammen med andre, hvis man fryser, går på tur i strandpromenaden, er på kafé, hvis man er turist eller lokalkjent, og så videre. Solnedgangen erfares ut ifra det ståstedet man er i, med alle de forutsetningene som eksisterer i den posisjonen man befinner seg i. Situert kunnskap er en måte å synliggjøre hvordan kunnskap blir til og dynamisk endres gjennom handling/praksiser/samhandling/performativitet og erfaringsutveksling (Barad, 2007, s. 49). Synsvinkel, posisjon og perspektiv er alltid et spørsmål om makten til å se, om definisjonsmakt, hvor posisjonering skaper sosiale ordener og hierarkier: Hvordan ser vi? Hvorfra ser vi? Hva ser vi etter? Hvem ser vi med? Hvem får ha mer enn et synspunkt? (Haraway, 1995, s. 56). Situert kunnskap viser hvordan vår posisjon organiserer våre synsforestillinger og hva

vi ser, og hvorfor det performative/kroppslige/affektive er viktige dimensjoner i hvordan vi betrakter virkeligheten (Østern et al., 2023).

I dette kapittelet betraktes minoritetsungdommers kunnskap fra deres oppvekst og lokale miljø som sammenfiltret med deres levde liv i dag. Tidligere kunnskap og ny kunnskap konstituerer hverandre i fenomener (Barad, 2007). Deltakere skaper koblinger til det norske i sammenvevinger mellom tidligere situert kunnskap og den nye kunnskapen de får hver dag i sine liv i Norge. I dette kapittelet undersøkes hvordan kirka, det flerkulturelle nabolaget og fotballspill er materialiteter som skaper viktige forbindelser til det norske. Situert kunnskap lagres i kroppen og påvirker hvordan ny erfaring forstås (Østern, 2021). Dette utdypes nærmere gjennom begrepet hauntologi.

Hauntologi

Hauntology er en idé utviklet av Derrida i 1993 i boken *Specters of Marx*, videreutviklet av Barad (2007, 2017, 2019) og Zembylas et al. (2020) innenfor nymaterialitet og posthumanisme. Hauntologi viser til hvordan minner, følelser og kunnskap fra fortiden (både historisk/diskursiv/relasjonell/materiell og kroppslig erfaring) alltid er til stede i nået. Hauntologi knytter seg til situert kunnskap ved at alle erfaringer lagres i kroppen som latente minner/følelser/emosjoner/fornemmelser. Minner og fortiden hjemsøker (*haunts*) og forfølger (Zembylas et al., 2020). Kroppslig hauntologi betraktes som lagret i kroppen og aktiveres gjennom stemninger, følelser, minner, og fornemmelser som ikke kontrolleres av fornuft, men som Zembylas et al. (2020) sier: «the complex materialities and affects that emerge from haunting» (s. 42). Dette betyr at følelser, emosjoner og fornemmelser er forbindelser som aktiveres gjennom kroppslig hauntologi, og disse er signaler på at noe skjer i fenomener.

På norsk oversettes hauntologi med *hjemmsøking* (*haunting*). Ordet *hjemmsøke* kan gi assosiasjoner til noe skummelt og negativt, heller enn beroligende, trygt og godt. Hauntologi handler om hvordan tidligere minner og kunnskaper, både positive og negative, forfølger oss i forståelsen av nåtiden. I dette kapittelet knyttes hjemmsøking og hauntologi til positive følelser/affekter/emosjoner som vises i ungdommers materielle forbindelser, og som skaper gode og trygge tilhørigheter til Norge.

Avslutningsvis i denne delen ønsker jeg å nevne at for meg som kvinnelig forsker med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn i Norge, har perspektiver på

agential realisme, nymaterialitet, situert kunnskap, feministiske perspektiver og hauntologi vært frigjørende. Ved at mennesket (human) ikke er den viktigste analyseenheten, er det ikke lenger opp til etniske minoritetsgrupper og individer i Norge å gjøres ensidig ansvarlig for vår eventuelle situasjon med utenforskap, rasisme og/eller diskriminering i samfunnet. Det er materialitetens symbolikk som vises gjennom kroppen og utseendet (fenotype, farge, ansiktstrekk, kroppsspråk, væremåte osv.) som aktiverer annerledesheten i møte med en hegemonisk majoritet. Ved å desentrere mennesket, utvides også kunnskaps- og forskningsmuligheter gjennom anerkjennelsen av sammenbindingen mellom menneskets, diskursens og materialitetens betydning i forståelsen av tilhørighetsprosesser i det norske samfunnet. Denne anerkjennelsen skaper gode betingelser for å forstå kompleksitet og transkulturelle prosesser hos etnisk minoritetsungdom i nasjonale kontekster.

Metodologi

Forskningsdesignet i denne studien er multimetodisk og består av individuelle intervjuer og bilder som deltakere valgte ut på forhånd og som illustrerer hva som er viktig for dem i livet. Både sitater fra intervjuer og bilder med ungdommer benyttes i analyse- og diskusjonsdelen i dette kapitlet. Bildene ble brukt for å bryte isen i starten av samtalene, og som samtaletriggere. Bildene gjorde det enklere å kontekstualisere hva elevene fortalte under samtalene. Totalt var det 25 ungdommer (13 jenter og 12 gutter) fra vg2 på to videregående skoler i rurale strøk i en region i Norge som ble intervjuet. Deltakere var ungdommer på helse og oppvekst, elektrofag, byggfag, teknisk og industriell produksjon og studiespesialisering. Blant elevene var det åtte ungdommer med etnisk minoritetsbakgrunn. Disse åtte elevene har bodd i Norge mellom ett til fem år, og alderen spenner seg fra 16 til 34 år. Elevene kommer fra Afrika, Øst-Europa og Midtøsten. Av anonymitetshensyn nevnes ikke hvor i Norge disse skolene ligger, heller ikke elevenes landbakgrunn.

Som empirisk materiale i dette kapitlet velges samtaler fra tre av de åtte ungdommene med etnisk minoritetsbakgrunn som ble intervjuet til denne studien. Disse tre ble valgt da de illustrerer den materielle vendingen jeg undersøker i kapitlet. De tre ungdommene beskriver hvordan materialitet har vært viktig for deres tilhørighet til Norge gjennom for eksempel å løfte frem minner om gnister fra bålet fra landsbygda i Afrika, betydning av kirka, det flerkulturelle nabolaget og fotballspill.

Intervjuene med ungdommene ble til samtaler av «spacetime (often called history)» (Barad, 2010, s. 240). Deltakerne og jeg ble sammenfiltret i intra-aksjoner hvor vi delte våre synspunkter og erfaringer om verden, (morsomme/triste) anekdoter om tidligere liv før vi kom til Norge, om livet i dag, erfaringer og tanker rundt skolehverdagen, hvordan ungdom forstår seg selv i relasjon til skolen og lokalsamfunnet og hva Barad (2013) kaller den kontinuerlige intra-aktive tilblivelse (s. 17). Samtalene gav rom for relasjonelle intra-aksjoner hvor jeg som forsker skapte forbindelser til ungdommers hverdagsliv, virkelighetsforståelse, tidligere erfaringer og kunnskap. Gjennom den intra-aktive samhandlingen skapte deltakerne og jeg et sammenfiltret fenomen hvor nåtid, fortid og fremtid ble visket bort. Vi delte hvordan det var å være ny i Norge, uten å kunne språket og uten kunnskap om sosiale regler, normer, væremåte, kleskode og vær. Vi fikk veldig god kontakt og nikket bekreftende på triste/artige/skremmende/overraskende erfaringer om å bli kjent med Norge. Etter hvert som vi sammen dykket inn i samskapte intra-aksjoner, la jeg merke til hvor viktig ting/stemninger/minner/følelser/steder var for den nye hverdagen i Norge, og hvor viktig materielle forbindelser og sammenfiltringer var for tilhørigheten til Norge. Barad (2003) skriver: «Language matters. Discourse matters. Culture matters. There is an important sense in which the only thing that does not seem to matter anymore is matter» (s. 801). Analyseprosessen i de neste delkapitlene beskriver intra-aksjoner hvor «matter comes to matter» (Barad, 2003, s. 823).

Følelsenes betydning i analyseprosessen

Analyseprosessen startet ved å bli oppmerksom på og anerkjenne både ungdommers og mine følelser og emosjoner i samtalene. Følelser, emosjoner og kroppsfornelmelser er ifølge Barad materialitet, og viktige indikasjoner på at noe skjer: «What we think is past and forgotten is revealed as a forceful presence affecting everyday life» (Zembylas et al., 2020, s. 43). Min erfaring som ny i Norge og som minoritetslev i norsk skole aktiverer forbindelser til hvordan jeg lytter og forstår ungdommers fortellinger, da jeg selv har vært gjennom det. Da jeg lyttet til minoritetsungdommens erfaringer, var det rørende å gjenkjenne hvordan de forsøkte å forstå norsk skole og samfunn. Jeg kom i kontakt med mine egne *spøkelser* i form av minner/følelser/stemninger/fornelmelser fra da jeg selv var ny i Norge og ikke kunne snakke norsk, og hvordan jeg syntes norsk ungdom var tøffe,

brautende, sjefete og tok mye plass. For meg var norsk skole en erfaring med en helt annen virkelighet. I samtalene med ungdom kom jeg i kontakt med disse erfaringene/følelsene/minnene igjen, og det skapte et ubehag da jeg ikke kunne kategorisere eller representere følelsene og minnene gjennom *vanlige* kvalitative analysemetoder. St. Pierre (2020) argumenterer nettopp for at dette ubehaget åpner opp for nye og kreative analysemetoder i postkvalitativ forskning. Østern et al. (2023) skriver: «The researcher position is one of material-discursive entanglement, and the affected researcher body is a necessity and resource for understanding. The researcher body becomes a friend, instead of an obstacle» (s. 281).

Gjenkjennelse av ungdommers historier i de samtalene vi hadde gjorde at jeg ble *koblet på* (Jackson & Mazzei, 2012) ungdommenes situerte kunnskap med min egen situerte kroppslige kunnskap. Barad (2007) skriver at vi lærer om verden som deltakende vesener, hvor følelser og fornemmelser er intra-aktive forbindelser i fenomener, og det er det jeg gjorde i min *påkobling* til ungdommenes fortellinger.

Zembylas et al. (2020) skriver at ny teoretisering kan starte gjennom engasjement og anerkjennelse av affektive/personlige/kroppslige fornemmelser. Både forsker/deltakere/materialitet/natur/tid og rom sammenfiltres i skapelsen av ny kunnskap. Ved å bruke metaforen kunnskap som perspektiv, argumenterer Haraway (1998) for en nyansert forståelse av perspektiv ved å demonstrere hvordan persepsjonen av et objekt ikke kan konseptuelt fjernes fra dets kontekst (og fenomen), med andre ord, fra et lokalt situert synspunkt og perspektiv (s. 56). Barad (2007) skriver: «Practices of knowing and being are not isolable. They are mutually implicated [...] we know because we are of the world» (s. 185). Følelser er materielle forbindelser som forteller oss noe gjennom kroppen.

I dag, som utdanningsforsker mange år etterpå, i samtaler med ungdom som også har vært nye i Norge, blir jeg påminnet den vanskelige og utfordrende prosessen det kan være å være ny i dette landet. Følelsen av å ikke vite og av å være en outsider i en kulturell virkelighet som er ukjent, fremmed og annerledes. Jeg husker den første perioden hvor jeg søkte etter gjenkjennelse ved å søke etter ungdom som lignet på meg (altså andre utlendinger i rap-miljøer), mens mine foreldre søkte seg til et kirkesamfunn i forsøket på å finne igjen følelsen av fellesskap de var vant med gjennom å ha storfamilien i nærheten i hjemlandet. I dette kapittelet velger jeg å forfølge de følelsene som dukket opp hos meg som forsker da ungdommene beskrev sin tilhørighet til Norge. Jeg la merke til at selv om

ungdommene syntes den første tiden i Norge var vanskelig, fant de mening gjennom å skape materielle forbindelser mellom den situerte kunnskapen de hadde fra sin opprinnelsesbakgrunn og materialiteten de gjenkjente i sine nye liv i Norge. For å vise dette har jeg valgt tre *kutt*, det vil si tre utsnitt av virkeligheten som belyser ungdommers materielle forbindelser i søken etter tilhørighet til Norge. Barads (2007) agentiale realisme teori kaller disse kuttene *agential cuts*, og de redegjøres for i neste avsnitt.

Agential cut

Barad (2007) beskriver *agential cut* som hvordan vi som forskere *kutter* en liten del av virkeligheten for å beskrive kompleksiteten i de fenomenene vi er en del av, men ønsker å undersøke: «an agentially enacted ontological separability within the phenomena» (s. 175). Det er vi som forskere som får det ansvaret å velge hvilket utsnitt som er viktig og relevant i de fenomenene vi undersøker. En metafor som illustrerer dette kan være en kunstner som, litt etter litt, velger materialer, form og innhold til kunsten sin, og hvordan kunstneren, i denne kreative prosessen, bestemmer hva som best kan formidle uttrykksformen hun ønsker å vise i de valgene hun gjør. På samme måte velger vi som forskere et utsnitt i fenomenet blant utallige mulige kutt. I hvert øyeblikk eksisterer det nye muligheter for tilblivelser i fenomener. Vi er dermed ansvarlige for de kuttene vi velger, ikke fordi vi gjør valgene, men fordi «we are an agential part of the material becoming of the universe» (s. 178). Ulike kutt skaper ulike fenomener, noe som innebærer et etisk ansvar ved gripe inn i fenomenet, omarbeide og analysere de kuttene vi velger. Det er altså jeg som forsker som velger kuttene i ungdommers historier, og kuttene i dette kapitlet ble valgt da de illustrerer ungdommers materielle forbindelser i skapelsen av tilhørighet til Norge.

I de kommende delkapitlene undersøkes utsnitt fra tre samtaler med ungdommene, og gjennom analysene får vi innsikt i hvordan materialitet skaper forbindelser i ungdommenes forsøk på å skape tilhørighet til Norge. De tre kuttene beskriver hvordan materialitet har agens i skapelsen av nye forbindelser som fører til gjenkjennelse og sammenheng mellom fortid og nåtid. Jeg har valgt å vektlegge materialitet i presentasjon av kuttene, og minske betydning av ungdom som individer. Likevel presenteres de tre deltakere med fiktive navn og knyttes til verdensdelen de kommer fra, men ikke til nasjonalitet på grunn av anonymitetshensyn.

Fenomenets materialitet

De tre ungdommene med etnisk minoritetsbakgrunn forteller om møtet med Norge og på hvilken måte de har funnet seg til rette i sin nye hverdag. Det første kuttet illustrerer metaforen *gnister fra bålet*, som beskriver fellesskapsfølelsen fra hjembygda og hvordan kirka hjelper mot ensomheten og søken etter fellesskap i Norge i dag. Det andre kuttet analyserer hvordan følelser av glede og tilhørighet oppstår i flerkulturelle nabolag, og det tredje kuttet viser hvordan fotballspilling fungerer som sosial redning i det rurale Norge. Både *gnister fra bålet*, kirka, flerkulturelle nabolag og fotballspill fungerer som materielle intra-aktive sammenfiltringer i livet til minoritetsungdom. I de to første kuttene analyseres deltakers situerte kunnskap og følelser, men i det tredje kuttet analyseres fotballspill som fenomen. Gjennom de materielle sammenfiltringene som aktiveres i de ulike fenomenene, hvor *gammel* og *ny* kunnskap møtes, skapes det nye sammenfiltrede forbindelser og tilhørigheter til det norske.

Første kutt: Gnister fra bålet i Afrika, kirka i Norge

I landsbyen min sitter vi ikke alene, vi besøker hverandre. Vi trenger ikke å ringe. Det er bare å gå, banke på døra og gå inn, og du kan låne alt mulig hvis du ikke har det hjemme. Man trenger ikke å gå i butikken. For eksempel, det er helt vanlig å hente gnister fra bålet til naboen. Det er alltid noen som har gnister hvis bålet ditt har sluknet. Vi henter på morgenen, banker litt på døra, henter litt gnist ..., ikke så mye, bare litt, prate litt og så videre. ... jeg savner dette veldig her ... Jeg har begynt å gå i kirka her i Norge, og det hjelper litt. Min drøm er å få venner i kirka, slik at jeg slipper å føle meg så ensom her.

Gnister fra bålet er en bildemetafor som Yordanos, en ung kvinne fra Afrika, beskriver for å uttrykke følelsen av gruppefellesskap og tilhørighet fra sin landsby. I samtalen forteller Yordanos hvordan venner og familie er gjensidige avhengige av hverandre for å holde liv i det livsviktige bålet i landsbyen. Kuttet beskriver minner om følelsen av å høre til, av det sterke fellesskapet i landsbyen, og denne følelsen kan forstås gjennom begrepet *ubuntu*. Ursin et al. (2022) beskriver *ubuntu* som en tilstand av relasjonell intraavhengighet, hvor individet konstitueres i stadig tilblivelse med andre. Begrepet stammer fra Sør-Afrika, og Tutu (2009) beskriver *ubuntu* som

et perspektiv som øker forståelsen av menneskelivet som relasjonelt og uatskillelig fra andre og annet, slik dette kuttet beskriver. Intra-aksjonen gnister fra bålet aktiveres i samtale med Yordanos for å visualisere savnet av et fellesskap som ble forlatt da hun kom til Norge. Kuttet illustrerer hvordan søken etter og savnet av fellesskapet ikke forsvinner når hun kommer til Norge, og hvordan gnister fra bålet fungerer som en intra-aksjon med agens i søken etter *ubuntu* i Norge i dag. Bruken av bildemetaforen *gnister fra bålet* fra Yordanos' oppvekst i hennes opprinnelsesmiljø, viser hvordan minner spiller en avgjørende, men ofte ubemerket rolle i skapelsen av det nye livet i Norge. Vi har ofte en forestilling om at mennesker som innvandrer til Norge må starte på nytt; at de må starte med blanke ark når de kommer hit. I analysen av dette kuttet bruker jeg hauntologi (Barad, 2017) som teoretisk innramming i forståelsen av hvordan minner, følelser og emosjoner spiller en viktig rolle i hvordan Yordanos forsøker å skape nye sammenhenger og intra-aksjoner mellom tidligere kunnskap og sitt nye liv i Norge. Følelsen av *ubuntu* hjemsesøkes av minner om gnister fra bålet i landsbyen, og i kuttet ser vi hvordan søken etter *ubuntu* ikke forsvinner med tilhørighet til Norge. *Ubuntu* hjemsesøker og påvirker nåtiden, men på en positiv måte, da Yordanos søker etter interavhengigheten og fellesskapet hun er vant til gjennom å oppsøke kirka i Norge.

I forståelsen av hvorfor kirka blir viktig materialitet i Yordanos' tilhørighet til Norge, bør vi åpne opp og endre vår lineære tidsforståelse gjennom en anerkjennelse av hvordan fortiden hjemsesøker nåtiden (Barad, 2017). I intervjuet med Yordanos hadde hun med seg et bilde som viste henne kledd i nasjonaldrakten sin foran en norsk kirke. Bildet illustrerer hvordan Yordanos forsøker å skape koblinger mellom sin kroppslige situerte kunnskap (Haraway, 1998) fra oppveksten i en afrikansk landsby og sitt nye liv i Norge, hvor kirka representerer et viktig symbol for *ubuntu* og fellesskap. Kirka virker som et diffraksjonsapparat (Barad, 2007) i Yordanos' tilhørighet til Norge ved at kirka gjenskaper fellesskapet hun er vant med i nye omgivelser. Deltakelse i kirka er dermed et forsøk på å gjenskape følelsen av *ubuntu* som savnes gjennom minner om gnister fra bålet. Ved at *ubuntu* ikke slipper taket, men hjemsesøker Yordanos, forsøker hun å skape *ubuntu* i Norge. *Ubuntu* er en intra-aksjon som forsøkes å gjenopplives med de fysiske/materielle/diskursive betingelsene som finnes i fenomenet Yordanos befinner seg i. *Ubuntu* omformes til noe nytt, en intra-aksjon som gjenskapes og gjenkjennes av Yordanos. Kirka skaper tilblivelser av nye relasjonelle intra-aksjoner, og den skaper nye forbindelser og følelser

av tilhørighet i Norge gjennom å blande gammel og ny kunnskap. *Ubuntu* hjem søker Yordanos, og savnet av dette fellesskapet konstitueres i ny forklaring gjennom kirka i Norge.

Andre kutt: Glede og tilhørighet i flerkulturelle nabolag

Hvis jeg skal velge det beste stedet på jorda, må det være [det flerkulturelle nabolaget i Norge]. Det er der jeg følte at det var flere av meg liksom, flere folk som ligna på meg. Jeg fikk se flere kulturer, både lyshuda og mørkhuda, tyrkere, vietnamesere, masse sånn forskjellige kulturer. Jeg synes [det flerkulturelle nabolaget] var et veldig fint sted å vokse opp, og det var der jeg ble flørtet med for første gang. Jeg har bare gode minner fra det nabolaget. Vi var ute og lekte mye da vi var små, og ..., jeg husker vi hadde en danseparade en gang! Vi ville vise dans fra flere nasjoner, vise det flerkulturelle i Norge sånn, og vi bare deltok. Vi var mange, og vi dansa mange danser, det var Så artig! Jeg fikk dansa masse ... det var helt fantastisk! Gutter og jenter, barn, voksne og gamle i alle farger, også norske kom og så på. Jeg vil tilbake dit igjen.

Dette kuttet viser hvordan livet i flerkulturelle nabolag skaper følelser av glede og tilhørighet hos Amara, en ung kvinne fra Afrika. Kuttet viser hvordan lek og danseparaden i det Amara beskriver som det flerkulturelle nabolaget, skaper gode følelser som hun beskriver som gode minner. Minner fra disse aktivitetene frembringer positive følelser av glede og tilhørighet, og Amara hjem søkes av minnene fra fortiden i søken etter de samme følelsene i dag, når hun nevner at hun vil tilbake igjen fordi det er det beste stedet på jorda.

En måte å forstå dette kuttet på, er ved å foreslå en endring i måten vi forstår følelser på. Vi har en tendens til å forestille oss at følelser er noe i oss, at *vi* har følelser, at de er egenskaper i oss selv. Hva om vi istedenfor forstår følelser som *praksiser og gjøring* i fenomener, istedenfor som egenskaper i subjektet selv? Hva om vi tenker at vi *gjør* følelser, og ikke at vi *har* følelser? Min analyse av dette kuttet desentrerer Amara og forståelsen av følelser som individuelle egenskaper.

Grosz (2010), som forsker innenfor nymaterialisme, gjør en slik analyse i artikkelen «Feminism, Materialism and Freedom». Hun setter til side den abstrakte og subjekt-orienterte forståelsen av begrepet *frihet* som noe som finnes uavhengig av kontekst og subjekt, og beskriver frihet som en latent forbindelse i situerte fenomener. I dette perspektivet oppstår ikke frihet

som uavhengig eller atskilt fra det fenomenet det oppstår i og fra de subjektene som erfarer det. Ifølge Barad (2007) oppstår følelser i intra-aksjoner mellom menneskelige/ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige krefter som blir gjensidig konstituert i fenomenet. Å forstå følelser som gjøring, og ikke som noe vi har, krever en rekonseptualisering av hvordan vi forstår forholdet mellom materialitet, subjekt og agens, hvor vi må erkjenne materialitetens agens i skapelsen av følelser i fenomenets sammenfiltringer.

I dette kuttet ser vi hvordan følelser som glede og tilhørighet oppstår gjennom praksiser og aktiviteter i det flerkulturelle nabolaget. I denne forståelsen oppstår ikke gode følelser som egenskaper hos Amara selv, men er noe som gjøres i praksiser, gjennom materielle forbindelser i det flerkulturelle nabolaget. Når følelser av glede og tilhørighet skapes i Amaras erfaringer med lek og danseparaden, lagres de som situerte minner i kroppen. Ifølge Jackson og Mazzei (2012) blir erfaringer, minnene og følelser (emosjoner og fornemmelser) lagret som situert kunnskap hos subjektene, og ikke som egenskaper ved subjektet. Følelser er latente og framtrer i intra-aksjoner i diskursive-materielle fenomener (Jackson & Mazzei, 2012, s. 124, min oversettelse).

Min analyse av dette kuttet desentrerer Amara og forståelsen av følelser som individuelle egenskaper, og jeg vil løfte frem betydning av de materielle praksiser (lek og danseparade) og stemninger i det flerkulturelle nabolaget (fest og fellesskap). Disse materielle praksisene virker affektivt og diffraktivt i aktivering av følelser i subjektets situerte kunnskap. Det som skaper glede og tilhørighet hos Amara er forbindelser mellom hennes situerte kunnskap (minner om aktiviteter i det flerkulturelle nabolaget), ting i det flerkulturelle nabolaget og de gode følelsene som framtrer i sammenfiltringer i dette fargerike nabolaget. Inspirert av posthumane perspektiver, analyserer jeg Amaras følelser som desentrerte, og ikke iboende egenskaper ved henne selv. Jeg forstår Amaras følelser som intra-aktive forbindelser mellom hennes kroppslige situerte kunnskap og de materielle, diskursive og affektive forbindelsene i det flerkulturelle nabolaget som fenomen.

Hvis vi forstår følelser som lokalisert i handlinger, praksiser og ikke i subjektet, er følelser ikke lenger en iboende del av subjektet. Følelser er situert, latent kunnskap som aktiveres gjennom de materielle forbindelser i det fenomenet som får følelser til å framtre. Følelser er dermed knyttet til subjektets evne til å bruke materialitet på en måte som transformerer livet til det bedre. Jackson og Mazzei (2012) skriver: «the discursive is always-already material, and the material is always-already discursive. The two are

mutually constitutive of one another» (s. 115). Det som er viktig i analyser av Amaras søken etter følelser av glede og tilhørighet i det flerkulturelle nabolaget, er at disse ikke lenger blir knyttet til iboende egenskaper hos henne selv, men som Grosz beskriver: «immanent in the relations that the living has with the material world» (2010, s. 148).

Når følelser ikke er iboende i subjektet, men latent i situert kunnskap, kan subjektet selv aktivere stemninger og gode følelser i fenomener gjennom å oppsøke steder, aktiviteter og materialiteter. Det kan oppleves som frigjørende å bli desentrert fra sine følelser. Erkjennelsen av sammenbindingen mellom kroppslig situert kunnskap, fenomener og følelser gir subjekter mulighet til å oppsøke materielle forbindelser som aktiverer situert kunnskap og dermed skaper gode følelser. Kuttet viser Amaras lengsel etter flerkulturelle nabolag. Amara har mulighet til å aktivt oppsøke fenomener og forbindelser med materialitet/diskurser/tid/rom som kan aktivere gode følelser. Ved at Amara aktivt oppsøker aktiviteter i lignende flerkulturelle miljøer, åpnes det muligheter for at gode følelser kan oppstå. I slike miljøer aktiveres forbindelser mellom mennesker av all slags etnisk og kulturell bakgrunn, ikke-menneskelige ting som fysisk organisering og aktiviteter som lek og dans, og mer-enn-menneskelig materialitet som musikk og fest (Barad, 2007).

Tredje kutt: Fotballspill

(D: deltaker; I: intervjuer)

I: På hvilken måte er fotball viktig for deg?

D: Åh, det er kjempeviktig! I starten var det vanskelig å få kontakt med folk her. De [norsk ungdom] kan være litt sånn sjenerte i begynnelsen, de vil ikke snakke, og så blir de ... greie etter hvert. De får tillit, for eksempel, når de har hørt om deg, når de har snakket med deg og gjort ting med deg, spilt fotball for eksempel, da kan de føle seg trygge. Og det blir lettere ...

I: Hvordan blir det lettere da?

D: Hm, jeg må gjøre en innsats, gå rett bort til dem og spørre, prøve å skape en kontakt med dem, selv om det kan være vanskelig i starten.

I: Ja, okay, så du tar initiativ.

D: Ja! For eksempel, om du spiller fotball en dag og har vært på trening, da det blir mye enklere å snakke når man møter spillere i butikken etterpå: Hei! Hvordan går det? Hva skal du ha til middag? Når har vi trening igjen? Du kan spørre om alle disse tingene fordi du kjenner dem fra fotballtreningen. Sånn får vi kontakt. Jeg kan spørre dem om trening på Facebook og sånne ting ... det blir lettere med fotball. Det er så bra! Uten fotball hadde det vært stusselig her ...

Dette intervjuet er fra en samtale mellom meg og Ramos, en ungdom fra Midtøsten med kort botid i Norge. I dette kuttet fremstår fotballen som materialitet i et fenomen bestående av både menneskelige og ikke-menneskelige materialiteter som spillere/bane/spillet/klær/vær/spillernes dagsform/trener/tilskuere og mye mer. Diffraksjoner som oppstår i fenomenet mellom fotballen, Ramos og resten av fotballaget gjør at han får mulighet til å bli kjent med både lokalsamfunnet og norske ungdommer. Fotballspillet utgjør et fenomen hvor kontakt muliggjøres mellom ungdom som under andre omstendigheter ikke hadde blitt kjent med hverandre. Gjennom intra-aksjoner, hvor ballen er en viktig sammenfiltrering, skapes felles referanserammer der ungdommene kan etablere kontakt. Fotballen får spillere til å spille fotball, til å delta på fotballtreninger, samlinger på fotballbanen og få kjennskap til andre spillere. Intra-aktive forbindelser som gjøres gjennom fotballspillet skaper gjenkjennelse i dette fenomenet hvor deltakere mestrer fotballspillet regler og spiller med ballen. Ramos spilte og var interessert i fotball i hjemlandet også, og den kroppslige situerte kunnskapen overføres til Norge. Performativiteten i fotballspillet blir kroppslig hauntologi (Zembylas et al., 2020) for Ramos, da han overfører tidligere kunnskap til Norge. Han mestrer spillet i kroppen, og gjenkjenner fenomenet fotballspill når han kommer til Norge. Selv om fotballspillere kan ha forskjellige kulturelle og etniske referanserammer fra sin oppvekst, fungerer fotballen som et diffraksjonsapparat (Barad, 2007) som alle fotballspillere kjenner igjen når de skal spille fotball. Ut ifra den performative kunnskapen spillere har om spillet (reglene/triksene/måten å bevege kroppen på og selve spillet), gir fotballen gjenkjennelse og gjenklang hos alle, på tvers av etnisiteter og lokaliteter.

I kuttet ser vi hvordan fotballspill som fenomen, sammenfiltret med kroppene til spillere og alle de andre forbindelsene, skaper en egen måte å være sammen på. Spillet gjør at det blir enklere for de involverte å bli kjent med hverandre og ta kontakt på andre arenaer også. Fotball skaper positive følelser og tilhørighet ved at den dynamisk intra-agerer med alle de andre forbindelsene som gjør at spillere danner et fellesskap gjennom spillet. Gjennom fotballspillet nedtones betydningen av etniske og andre forskjeller, og spillet skaper en diffraktiv performativitet på tvers av spillernes forskjeller og forutsetninger.

I denne forbindelsen undrer jeg: Hva gjør fotballspillet? Fotballspillet skaper kontakt mellom spillere som bruker ballen og konstituerer spillet. Spillet skaper diffraktive vibrasjoner (Barad, 2007), hvor spillere kommer i

fysisk berøring med hverandres kropper gjennom intra-aksjoner i fenomenet. Når spillere med mangfoldige bakgrunner inntreer i fenomenet, intragerer ballen med spillere slik at fotballspillet blir en overordnet måte å være sammen på, på tvers av bakgrunner og forutsetninger. Spillet fungerer dermed som et springbrett inn i norskheten, og for Ramos hadde det vært stusselig i Norge uten fotballen, slik han uttrykker i kuttet.

I denne forståelsen vender jeg oppmerksomheten til hvordan sammenfiltringer og relasjonelle forbindelser, gjennom kropper/ting/tid/rom og *spacetime* (Barad, 2010) skaper viktige, men ofte usynlige intra-aksjoner i fenomenet. Sammenfiltringer muliggjør i sin tur dynamiske tilblivelser og diffraksjoner, noe fotballspillets performativitet (Østern et al., 2023) viser gjennom kontakten mellom spillere, som muliggjøres av diffraksjoner i fenomenet. Den minste analyseenheten er dermed ikke fotballen, men alle de relasjonelle sammenfiltringer i fenomenet. Fotballen som ting får agens, ikke i kraft av sin egen eksistens som et selvstendig objekt med makt, men i en uatskillelig og sammenfiltret relasjon til alle de andre forbindelser i fenomenet. Fotballen som ting er dermed ikke atskilt eller uavhengig fra alle de andre forbindelser som utgjør og skaper fenomenet. Fotballen får agens som sammenfiltret materialitet i sin stadige tilblivelse (*becoming*) (Barad, 2007), hvor vi som forskere også er sammenfiltrede i det kuttet vi ønsker å undersøke.

Situert kunnskap og tilhørighet

Dette kapittelet argumenterer for at ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn bringer inn sin situerte kroppslige kunnskap (Haraway, 1998) fra livet i hjemlandet i deres møte med Norge, slik vi som forskere også bringer med oss vår situerte kunnskap i møtet med fenomenet. Østern et al. (2023) skriver at «performativ forskning forutsetter ikke at den kan fange opp og si noe om den virkeligheten som eksisterte før, uavhengig av forskningsprosjektet, deltakere og forskere» (s. 277, min oversettelse). Forskning skaper dermed virkeligheten gjennom en allerede sammenfiltret relasjon mellom forskeren, fenomenet og verden.

I dagens mangfoldige samfunn er det ikke lenger nok å ha en ensidig vektlegging av verken individuelle/kognitive/språklige/strukturelle og/eller diskursive perspektiver. Ifølge Taylor og Ivinson (2013) er virkeligheten svært kompleks, hvor forbindelser i ansamlinger, sammenfiltringer/intra-aksjoner/diffraksjoner og situert kunnskap både myndiggjør og

marginaliserer på samme tid og sted. Den tiden da kategorier og forståelser av virkeligheten ble sett på som enten *gode* eller *dårlige* må vike plass for dagens ikke-representative kompleksitet, hvor fenomener rommer både *gode* og *dårlige* intra-aksjoner, sammenfiltringer og diffraksjoner samtidig. Dette kapittelet vender oppmerksomheten til performativitet i menneskelige, ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige sammenfiltrede fenomener gjennom minoritetsungdommers kroppslige hauntologi og minner om gnister fra bålet, kirka, det flerkulturelle nabolaget og fotballspillet.

Kapittelet viser også viktigheten av å inkludere materialitet i studier av etnisk minoritetsungdom i nasjonale kontekster, og hvordan materialiteter spiller en viktig rolle i skapelsen av tilhørighet til Norge. Tilhørighet er en kompleks og mangfoldig prosess som aktiverer situert kunnskap i form av minner, følelser, ting og fornemmelser, og hvor både gammel og ny kunnskap kan betraktes som aktive agenter (Barad, 2019). Kapittelet viser hvordan ungdommers tidligere kunnskap fra opprinnelsesmiljøet ikke forsvinner når de kommer til Norge. Situert kunnskap er lagret i kroppen (Zembylas, 2018) og forsvinner ikke i møtet med Norge, men intra-agerer med nye materialiteter. Det første kuttet bidrar med innsikt i hvordan Yordanos hjemsokes av minner om gnister fra bålet og de fortrolige fellesskapsformer hun er vant med fra hennes opprinnelsesmiljø når hun inngår i nye kulturelle fenomener. Derfor har hun oppsøkt kirka, i håp om å finne et lignende fellesskap i Norge. Det andre kuttet bidrar med innsikt i hvordan følelser ikke er iboende egenskaper ved subjektet selv, men i fenomener, slik vi så i hvordan Amara savnet livet i det flerkulturelle nabolaget i Norge. Gjennom å oppsøke andre flerkulturelle miljøer, kan gode følelser i Amaras situerte kroppslige kunnskap bli aktivert i møte med lignende miljøer, slik at glede og tilhørighet igjen kan dukke opp. Det tredje kuttet undersøker hvordan fotballspillet fungerer som et springbrett inn i norskheten ved at spillet muliggjør kontakt med norsk ungdom og lokalsamfunnet. Både gnister fra bålet, kirka, det flerkulturelle nabolaget og fotballspillet er diffraksjonsapparater (Barad, 2007).

Haraway (1998) påpeker at tidligere kunnskap og erfaringer ikke kan kuttes fra livet i dag. Deltakerens situerte kunnskap hjemsoker dem gjennom materialitet/stemninger/følelser/minner og kroppslige fornemmelser, og preger den nye kunnskapen de tilegner seg i møte med Norge. Slik Østern et al. (2021) påpeker, sitter kunnskap i kroppen, og kroppen

viderefører forbindelser fra fortiden og påvirker hvordan vi forstår det nye som skjer. Kroppslig materialitet i form av minner/fornemmelser/tanker/følelser/emosjoner og affekter er forbindelser i fenomener. Når kunnskap fra oppveksten til etnisk minoritetsungdom ikke blir anerkjent og verdsett, er det en form for dehumanisering da viktige deler av ungdommers kunnskapsramme og virkelighetsforståelse ikke anerkjennes som relevant kunnskap (Chinga-Ramirez, 2015).

Som nevnt i teoridelen, er dette kapittelet en affirmativ kritikk til modernitetens dualistiske verdensbilde, hvor kroppen og sinnet ble atskilt fra hverandre, og hvor kroppen og sansene måtte vike for fornuft i skapelsen av pålitelig og evidensbasert kunnskap (Taylor & Ivinson, 2013). Dette kapittelet støtter seg til performativ forskning som hevder at kunnskap har en materiell, diskursiv og kroppslig dimensjon, altså ikke-representative perspektiver. Kroppslig kunnskap endrer og transformerer seg i møte med nye fenomener, tar nye karakteristikk og vendinger, alltid situert i diskursive, materielle, ikke-menneskelige og mer-enn-menneskelige sammenfiltringer (Taylor, 2017).

Selv om dette kapittelet bidrar til en utvidelse av forståelsen av tilhørighetsprosesser hos etnisk minoritetsungdom gjennom å anerkjenne materialitet som en dimensjon av virkeligheten, er ikke min intensjon å gå bort fra analyser av maktstrukturer og sosiale hierarkier mellom majoritet og minoriteter. Ved å inkludere analyser av relasjonelle sammenfiltringer og diffraksjoner i fenomener i studier av utenforskap og etnisk marginalisering og diskriminering sammen med dekoloniale perspektiver, åpner det seg et vell av muligheter til nyskapende og banebrytende forskning, noe vi kan se gjennom studier i interseksjon mellom nymaterielle og dekoloniale studier (Zembylas, 2018).

Hensikten med dette kapittelet er å åpne opp den vestlige lineære tidsforståelsen gjennom anerkjennelse av hvordan fortiden sitter i kroppen og hjemsøker nåtiden, slik Barad (2017) beskriver som «the continuous unfolding of the past into the future» (s. 22). Når vi tenker på temporalitet på nye måter, åpner det seg flere muligheter til genuin omfavnelser av mennesker med all slags bakgrunn. En erkjennelse av hvordan fortiden preger nåtiden fører til større innsikt i hvordan etnisk minoritetsungdom skaper forbindelser og tilhørigheter i dagens komplekse og mangfoldige Norge, og forhåpentligvis større anerkjennelse av tidligere erfaringer og kunnskap hos denne ungdomsgruppen.

Forfatterbiografi

Carla Ramirez jobber som førsteamanuensis i pedagogikk ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Ramirez forsker på mangfold og inkluderings-/ekskluderingsprosesser i hele utdanningssystemet, fra barnetrinnet til høyere utdanning. Ramirez arbeider i interseksjon mellom dekolonial teori, feminisme og posthumanisme, og bruker postkvalitative metoder i sine undersøkelser. Ramirez er LIM-ombud (likestilling, inkludering og mangfold) ved Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap ved NTNU.

Referanser

- Barad, K. (2003). Posthumanist performativity: Towards an understanding of how matter comes to matter. *Journal of Women in Culture and Society*, 28(3), s. 801–831. <https://doi.org/10.1086/345321>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Barad, K. (2010). Quantum entanglements and hauntological relations of inheritance: Dis/continuities, spacetime enfoldings, and justice-to-come. *Deleuze Today*, 3(2), 240–268. <https://doi.org/10.3366/drt.2010.0206>
- Barad, K. (2013). Ma(r)king time: Material entanglements and re-memberings: Cutting together-
apart. I P. R. Carlile, D. Nicolini, A. Langley & H. Tsoukas (Red.), *How matter matters: Objects, artifacts, and materiality in organization studies* (s. 16–31). Oxford University Press.
- Barad, K. (2014). Invertebrate visions: Diffractions of the brittlestar. I E. Kirksey (Red.), *The multispecies salon* (s. 221–241). Duke University Press.
- Barad, K. (2017). Troubling time/s and ecologies of nothingness: Re-turning, re-membering, and facing the incalculable. *New Formations*, 92(92), 56–86. <https://doi.org/10.3898/NEWF:92.05.2017>
- Barad, K. (2019). After the end of the world: Entangled nuclear colonialisms, matters of force, and the material force of justice. *Theory & Event*, 22(3), 524–550.
- Berry, J. W. (2017). Theories and models of acculturation. I S. Schwartz & J. Under (Red.), *The Oxford handbook of acculturation and health* (s. 15–28). Oxford Academic Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190215217.013.2>
- Chinga-Ramirez, C. (2015) *Skolen ser ikke hele meg! En postkolonial og narrativ studie av sosial ulikhet i den videregående skolen gjennom minoritetsungdommers erfaringer av å være annerledes* [Doktorgradsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige institutt]. NTNU Open. <http://hdl.handle.net/11250/2364846>
- Chinga-Ramirez, C. (2017). Becoming a «foreigner»: The principle of equality, intersected identities, and social exclusion in the Norwegian school. *European Education*, 49(2–3), 151–165. <https://doi.org/10.1080/10564934.2017.1335173>
- Dahl, T. (2021) Hjernen er ikke alene – all læring er kroppslig. I T. P. Østern, Ø Bjerke, G. Engelsrud & A. Sørum (Red.), *Kroppslig læring – perspektiver og praksiser* (s. 31–43). Universitetsforlaget.
- Engan, L. og Ramirez, C. (2024). På vei inn i norskheten – gradvise skoleoverganger for ungdom med kort botid i Norge. I C. Ramirez & I. M. Lyså (Red.), *Norskhet i bevegelse* (s. 129–151). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.213.ch6>
- Grosz, E. (2010). Feminism, materialism, and freedom. I D. Coole & S. Frost (Red.), *New materialisms: Ontology, agency, and politics* (s. 139–157). Duke University Press.

- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science questions in feminism and the privilege of partial perspectives. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599. <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Haraway, D. (1995). Situerte kunnskaper: Vitenskapsspørsmålet i feminismen og det partielle perspektivets forrang. I K. Asdal, B. Brenna, I. Moser & N. Refseth (Red.), *En kyborg til forandring. Nye politikker i moderne vitenskaper og teknologier* (s. 43–68). TMV-senteret.
- Hilt, L. T. (2015). Included as excluded and excluded as included: Minority language pupils in Norwegian inclusion policy. *International Journal of Inclusive Education*, 19(2), 165–182. <https://doi.org/10.1080/13603116.2014.908966>
- Hinton, P. (2014). «Situated knowledges» and new materialism(s): Rethinking a politics of location. *Women: A Cultural Review*, 25(1), 99–113. <https://doi.org/10.1080/09574042.2014.901104>
- Jackson, A. Y. & Mazzei, L. (2012). *Thinking with theory in qualitative research: Viewing data across multiple perspectives*. Routledge.
- Lund, A. B. (2017). Mangfold i skolen. En ressurs? I A. B. Lund (Red.), *Mangfold gjennom anerkjennelse og inkludering i skolen* (s. 28–47). Gyldendal Akademisk.
- Lunde, M. (2017). Særskilt språkopplæring i et helhetlig perspektiv. I M. Lunde & S. Aamodt (Red.), *Inkludering og flerspråklig opplæring* (s. 53–75). Fagbokforlaget.
- Pihl, J., Holm, G., Riitaoja, A. L., Kjaran, J. I. & Carlson, M. (2018). Nordic discourses on marginalisation through education. *Education Inquiry*, 9(1), 22–39. <https://doi.org/10.1080/2004508.2018.1428032>
- Ramirez, C., Kalkman, K. & Engan, L. (2024). Andregjøring gjennom undervisningsmetoder: En blindsoner i norsk skole? I C. Ramirez & I. M. Lyså (Red.), *Norskhet i bevegelse* (s. 179–204). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.213.ch8>
- Taylor, C. A. (2017). Rethinking the empirical in higher education: Post-qualitative inquiry as a less comfortable social science. *International Journal of Research & Method in Education*, 40(3), 311–324. <https://doi.org/10.1080/1743727X.2016.1256984>
- Taylor, C. & Iverson, G. (2013). Material feminisms: New directions for education. *Gender and Education*, 25(6), 665–670. <https://doi.org/10.1080/09540253.2013.834617>
- Tutu, D. (2009). Foreword. I M. Battle (Red.), *Ubuntu: I in you and you in me* (s. vi–vii). Seabury Books.
- St. Pierre, E. A. (2021). Why post qualitative inquiry? *Qualitative Inquiry*, 27(2), 163–166. <https://doi.org/10.1177/1077800420931142>
- Schierup, C. U., Ålund, A. & Kings, L. (2014). Reading the Stockholm riots – a moment for social justice? *Race & Class*, 55(3), 1–21.
- Ursin, M., Langfeldt, C. C. & Lyså, I. M. (2022). Relational rights and interdependent wellbeing: Exploring the experiences of an ethnic minority girl with the Norwegian child welfare service. *Global Studies of Childhood*, 12(1), 27–39. <https://doi.org/10.1177/20436106221075637>
- Zembylas, M. (2018). The entanglement of decolonial and posthuman perspectives: Tensions and implications for curriculum and pedagogy in higher education. *Parallax*, 24(3), 254–267. <https://doi.org/10.1080/13534645.2018.1496577>
- Zembylas, M., Bozalek, V. & Motala, S. (2020). A pedagogy of hauntology: Decolonising the curriculum with GI 1. *Capacious: Journal for Emerging Affect Inquiry*, 2(1–2), 26–48. <https://doi.org/10.22387/CAP2019.35>
- Østern, T. P., Bjerke, Ø., Engelsrud, G. & Sørsum, A. (2021). *Kroppslig læring – perspektiver og praksiser*. Universitetsforlaget.
- Østern, T. P., Jusslin, S., Nødtvedt Knudsen, K., Maapalo, P. & Bjørkøy, I. (2023). A performative paradigm for post-qualitative inquiry. *Qualitative Research*, 23(2), 272–289. <https://doi.org/10.1177/14687941211027444>